

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA

ÚVOD

Environmentálna výchova sa ako prierezová téma prelína všetkými predmetmi. Umožňuje žiakom získať vedomosti, zručnosti, postoje a návyky k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia, ktoré sú dôležité pre trvalo udržateľný život na Zemi. Vedie ich na veku primeranej úrovni ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov človeka, organizmov a životného prostredia, ku každodennému proenvironmentálnemu správaniu.

Tento vzdelávací štandard je pripravený k voliteľnému predmetu environmentálna výchova na prvom stupni základnej školy. Škola si môže vytvoriť nový predmet na základe poznámky č. 3a rámcového učebného plánu (*„Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu. Voliteľné (disponibilné) hodiny je možné využiť na: c.) vyučovacie predmety, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah, vrátane predmetov vytvárajúcich profiláciu školy a experimentálne overených inovačných programov zavedených do vyučovacej praxe.*). Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, ktorý je nad rámec obsahového štandardu povinných vyučovacích predmetov. **Stanovený štandard môže učiteľ tvorivo modifikovať v rámci školského vzdelávacieho programu v závislosti od zvoleného ročníka, potrieb a záujmu žiakov, učiteľov, regiónu a podobne.** Je koncipovaný tak, že vytvára priestor, ktorý umožňuje žiakom v bezprostrednom kontakte s prírodou manipulovať s konkrétnymi predmetmi, pozorovať javy, vykonávať jednoduché experimenty, vzájomne diskutovať a riešiť praktické problémy.

Konkretizácia cieľov, zvolených metód a foriem vyučovania voliteľného predmetu by mala vychádzať z analýzy potrieb školy a obce, ich environmentálnych problémov, diskusie s rodičmi, zriaďovateľom. Predmet environmentálna výchova odporúčame zaradiť najskôr v 3. ročníku základnej školy v hodinovej dotácii 1 hodina týždenne.

CHARAKTERISTKA PREDMETU

Voliteľný vyučovací predmet environmentálna výchova na prvom stupni základnej školy je zameraný na získavanie a rozvíjanie špecifických kompetencií žiakov, ktoré smerujú k zodpovednému environmentálnemu správaniu. Žiaci nadobúdajú nielen vedomosti, ale aj zručnosti, návyky a postoje, ktorými môžu chrániť prírodu a zlepšovať životné prostredie prostredníctvom aktivít primeraných ich veku. Tieto budú východiskom pre formovanie pozitívneho vzťahu k svojmu okoliu ako aj pre rozvíjanie schopnosti proenvironmentálne myslieť a konať.

CIELE PREDMETU

Žiaci

- vnímajú prírodu všetkými zmyslami,
- spoznávajú jednotlivé zložky životného prostredia a ich funkcie pre človeka a iné organizmy,
- si osvoja základné pravidlá a zručnosti pre správanie sa v prírode s ohľadom na organizmy a ich životné prostredie,
- pozorovaním rozpoznávajú zmeny a environmentálne problémy v svojom okolí,
- aktívne sa zapájajú do starostlivosti o životné prostredie školy a jej okolia,
- správajú sa šetrne k prírodným zdrojom, uskromňujú sa v spotrebe, ktorá zaťažuje životné prostredie.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

1. Vzťah človeka k prostrediu

Základným predpokladom na prejavenie záujmu učiť sa o životnom prostredí, mať o neho starosť a uskutočňovať kroky na jeho ochranu je empatia voči prírode a životnému prostrediu. Zabezpečíme žiakom častý kontakt s prírodou, ktorý by mal byť príjemný a bez stresujúcich zážitkov. Významný je vzor učiteľa a tiež spolupráca s rodinou.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci prvého stupňa základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rôznymi spôsobmi vyjadriť svoj zážitok z kontaktu s prírodou, ✓ pozorovať zmeny v prírode v čase a popísať ich/nakresliť, ✓ pozorovať rastlinu/živočícha v jeho prirodzenom prostredí, porovnať ho so životom človeka, ✓ v spolupráci s dospelým starať sa o rastlinu/živočícha. 	<p>zásady správania sa v prírode</p> <p>príroda, zmeny v prírode (striedanie dňa a noci, striedanie ročných období)</p> <p>život rastliny, živočícha, človeka</p>

2. Princípy fungovania prírodného prostredia

Žiaci majú porozumieť základným princípom fungovania prírodného prostredia v okolí školy/domova. Majú sledovať prejavy zákonitostí v prírode, hľadať príklady a prepájať ich s vlastným životom a správaním. Vhodné sú pravidelné vychádzky do prírody, exkurzie a bádateľské environmentálne aktivity prepojené s každodenným životom.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci prvého stupňa základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlíšiť zložky konkrétneho spoločenstva v okolí školy/domova, ✓ monitorovať potravné vzťahy medzi organizmami v okolí školy/domova, identifikovať úlohu organizmov v týchto vzťahoch, ✓ rozlíšiť rôzne druhy sociálnych vzťahov medzi jedincami toho istého druhu, ✓ monitorovať obeh látok v prírode, domácnosti a škole, ✓ pozorovať a jednoduchým spôsobom zaznamenať premeny v prírode v závislosti na prostredí a čase. 	<p>prírodné prostredie a jeho význam, spoločenstvo organizmov, potravný reťazec</p> <p>rodičovská starostlivosť, správanie samčeka a samičky</p> <p>rozklad látok (kompost), kolobeh látok v prírode, vplyvy počasia (sucho, vietor, dážď, sneh)</p> <p>rast, starnutie, rozklad</p>

3. Činnosť človeka a životné prostredie

Existujúce problémy životného prostredia sú vo veľkej miere spôsobené ľudskou činnosťou. Vhodné je s vedením učiteľa navádzať žiakov ku kladeniu otázok o príčinách a následkoch konkrétnych environmentálnych problémov, diskutovať o nich, formulovať možnosti riešenia.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci prvého stupňa základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ nájsť vzťah medzi stavom prírodného prostredia a ľudskou činnosťou v okolí školy/domova, ✓ identifikovať aktuálny environmentálny problém v triede/škole/okolí školy/domova, ✓ spolupracovať so spolužiakmi na riešení konkrétneho problému v triede/škole/okolí školy/domova. 	<p>životné prostredie</p> <p>pozitívne a negatívne vplyvy ľudskej činnosti (poľnohospodárstvo, lesníctvo, vodné hospodárstvo, doprava, priemysel, stavebníctvo, odpadové hospodárstvo)</p> <p>environmentálny problém</p> <p>starostlivosť o životné prostredie</p>

4. Skúmanie prírodných procesov a zmien v prostredí

Rozvíjame schopnosti žiakov samostatne skúmať procesy v životnom prostredí, environmentálne problémy, primerane veku argumentovať možné riešenia. Zameriame sa na základnú prípravu žiakov na bádateľské aktivity. Uskutočňujeme jednoduché bádateľské aktivity, pri ktorých žiaci formulujú jednoduché hypotézy, zapisujú sledované javy a pozorované zmeny, vyhodnocujú ich a vyvodzujú závery, učia sa spolupracovať v tíme, diskutovať, prezentovať závery, obhajovať vlastný názor. Bádateľské aktivity odporúčame realizovať priebežne pri plnení výkonových štandardov všetkých tematických celkov.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci prvého stupňa základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ formulovať jednoduché otázky, ✓ pozorovať a skúmať procesy a javy v prírode a životnom prostredí pomocou jednoduchých výskumných pomôcok a nástrojov, ✓ správne zaznamenať pozorované zmeny, ✓ na základe vlastného pozorovania získavať odpovede na vlastné výskumné otázky a interpretovať ich. 	<p>rozmanitosť života znečistenie vody, pôdy, ovzdušia... úbytok zelene, odlesňovanie...</p>

5. Nástroje ochrany a tvorby životného prostredia

Vedíme žiakov k presvedčeniu, že je v ich možnostiach stav životného prostredia ovplyvniť. Rozvíjame základné vedomosti a najmä zručnosti vzťahujúce sa k činnostiam, ktoré ovplyvňujú, alebo môžu ovplyvniť kvalitu životného prostredia, zdravia, bezpečnosti žiakov.

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci prvého stupňa základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať osoby/skupiny/inštitúcie, ktoré pomáhajú pri riešení environmentálnych problémov, ✓ identifikovať takú činnosť, pri ktorej môže svojim správaním ovplyvniť životné prostredie, ✓ navrhnúť a realizovať konkrétne jednoduché opatrenia smerujúce k zníženiu negatívneho vplyvu na životné prostredie, ✓ argumentovať svoje návrhy (výhody – nevýhody), ✓ usmerniť svojho rovesníka, ako má vykonať jednoduché opatrenia, ✓ aktívne spolupracovať pri environmentálnej aktivite, ✓ propagovať a prezentovať environmentálne aktivity triedy/školy. 	<p>koordinátor environmentálnej výchovy, starosta/obecný úrad, ministerstvo životného prostredia,</p> <p>šetrenie, spotreba (šetrenie vody, elektrickej energie, triedenie a minimalizácia odpadu)</p> <p>tvorba životného prostredia, ochrana prírody</p>